

НАЦИОНАЛЕН БОРД ЗА РАЗСЛЕДВАНЕ НА ПРОИЗШЕСТВИЯ
ВЪВ ВЪЗДУШНИЯ, ВОДНИЯ И ЖЕЛЕЗОПЪТНИЯ ТРАНСПОРТ
София 1000, ул. "Дякон Игнатий" № 9

ОКОНЧАТЕЛЕН ДОКЛАД

от разследване на авиационно произшествие, реализирано на 22.02.2023 г. със самолет VL-3TE-1, регистрационни знаци ОК-ZUA29, експлоатиран от пилот собственик по време на кацане на летище Долна Баня.

Дело № 01
22.02.2023

Дата на
публикуване:
03.11.2023 г

Статус:
ОКОНЧАТЕЛЕН

Цел на доклада и степен на отговорност

В съответствие с Анекс 13 на Чикагската конвенция за гражданско въздухоплаване, Регламент 996/20.10.2010 г. на Европейския парламент и на Съвета относно разследването и предотвратяването на произшествия и инциденти в гражданското въздухоплаване, Закона за гражданското въздухоплаване и Наредба № 13 от 27.01.1999 г. на МТ, разследването на авиационно събитие има за цел да се установят причините, довели до реализирането му, с оглед да бъдат отстранени и не допускани в бъдеще, **без да се определя нечия вина или отговорност.**

СЪДЪРЖАНИЕ

01.	Списък на използваните съкращения	4
1.	Увод	5
2.	Фактическа информация.....	5
2.1.	История на полета	5
2.1.1.	Номер на полета, вид на полета, последен пункт на излитане, време на излитането и планиран пункт на кацане.	5
2.1.2.	Подготовка и описание на полета.....	5
2.1.3.	Местоположение на авиационното събитие	6
2.2.	Телесни повреди	6
2.3.	Повреди на ВС	6
2.4.	Други повреди.....	7
2.5.	Сведения за персонала	7
2.5.1.	Командир на ВС	7
2.6.	Сведения за въздухоплавателното средство	7
2.6.1.	Информация за летателната годност	7
2.6.2.	Кратки сведения за техническите характеристики на самолета.....	8
2.6.3.	Информация за използваното гориво и неговото състояние	8
2.7.	Метеорологична информация	9
2.8.	Навигационни средства	9
2.9.	Комуникационни средства	10
2.10.	Информация за летището.	10
2.11.	Полетни записващи устройства	10
2.12.	Сведения за удара и отломките.....	10
2.13.	Медицински и патологични сведения	10
2.14.	Пожар.....	10
2.15.	Фактори на оцеляването	11
2.16.	Изпитания и изследвания	11
3.	Анализ	11
4.	Заключение	12
4.1.	Изводи	12
4.2.	Причини.....	12
5.	Препоръки за осигуряване на безопасността на полетите	13
	ПРИЛОЖЕНИЕ 1	14

01. Списък на използваните съкращения

ВС	- Въздухоплавателно средство;
ВП	- Въздушно пространство;
ГД „ГВА“	- Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“;
ГАС	- Государственная авиационная служба - Украйна;
ДВ	- Държавен вестник;
ЗГВ	- Закон за гражданското въздухоплаване;
КВП	- Контролирано въздушно пространство;
КВС	- Командир на въздухоплавателното средство;
КУВД	- Координатор за управление на въздушното движение;
МТ	- Министерство на транспорта;
МТС	- Министерство на транспорта и съобщенията;
НБРПВВЖТ	- Национален борд за разследване на произшествия във въздушния, водния и железопътния транспорт;
НПТСАП	- Национален план за търсене и спасяване при авиационно произшествие
ОВД	- Обслужване на въздушното движение;
ОУППЛГ	- Организация за управление на поддържането на постоянна летателна годност;
ПИК	- Писта за излитане и кацане;
ПВП	- Правила за визуални полети;
ПТО	- Програма за техническо обслужване;
РЛЕ	- Ръководство за летателна експлоатация;
СОП	- Стандартни оперативни процедури;
стр.	- страница;
ТБД	- Технически борден дневник;
УДЕ	- Удостоверение за допускане до експлоатация;
ЦПИ	- Център за полетна информация;
EASA	- Европейска агенция за безопасност на авиацията;
FAA	- Федерална администрация по авиацията;
ICAO	- Международна организация за гражданска авиация;
РОН	- Pilot Operating Handbook
NTSB	- Националният борд за безопасност в транспорта;
ELA	- European Light Aircraft;
SRIS	- Safety Recommendations Information System.
SSP	- Special Service Publication;

1. Увод

Дата и час на авиационното събитие: 22.02.2023 г., 11:16 h местно време (09:16 h UTC).

Уведомени: НБРПВВЖТ на Република България и Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация” при МТС на Република България, Европейска агенция за безопасност на авиацията, и Air Accidents Investigation Institute на Република Чехия.

На основание чл. 9 ал. 1, на Наредба № 13 от 27.01.1999 г. за разследване на авиационни произшествия, събитието се класифицира от направление въздушен транспорт към НБРПВВЖТ като авиационно произшествие. Материалите за авиационното събитие са заведени в дело № 01/22.02.2023 г. от архива на направление въздушен транспорт към НБРПВВЖТ.

На основание чл. 5, ал. 4, от Регламент (ЕС) № 996/2010, относно разследването и предотвратяването на произшествия и инциденти в гражданското въздухоплаване, чл. 142, ал. 2, от ЗГВ на Република България от 01.12.1972 г. и чл.10, ал.1, от Наредба №13 на МТ от 27.01.1999 г. за разследване на авиационни произшествия и на основание на т. 8, ал. 1, от чл. 6 на Правилник за дейността, структурата и организацията на НБРПВВЖТ, със заповед № РД-08-8/27.02.2023 г. на Председателя на УС на НБРПВВЖТ е назначена комисия за разследване на авиационното произшествие.

Разликата между местно и универсално координирано време е +2 h. Всички времена в доклада са в местно време.

На 22.02. 2023 в 11:16 h самолет VL-3TE-1 Evolution с регистрационни знаци ОК-ZUA29, управляван от пилот-собственик, излита от ПИК 09 на летище Долна Баня по маршрут до Монтана и обратно. По време на първоначалния набор на височина сработва светлинна и звукова сигнализация за отказ на генератор и пилотът взема решение за връщане на летище Долна Баня. При кацането, извършено на ПИК 09, самолетът подскача 2 пъти и при третото опиране на пистата се огъва носовия колесник в направление обратно на посоката на полета и до окончателното спиране ВС се плъзга по нос. Самолетът получава повреди по носовия колесник, долния капак на двигателя и витлото. Пилотът напуска ВС без наранявания.

Комисията за разследване сочи като **причина** за реализиране на авиационното произшествие грешки в технологията на пилотиране в етапа на изравняване и издържане при кацане, довели до разрушаване на възела за закрепване на носовия колесник.

2. Фактическа информация

2.1. История на полета

2.1.1. Номер на полета, вид на полета, последен пункт на излитане, време на излитането и планиран пункт на кацане.

Номер на полета: Регистрационните знаци на самолета ОК-ZUA29.

Вид на полета: Развлекателен полет по маршрут.

Последен пункт за излитане: Летище LBDB – Долна Баня.

Време на излитането: 11:10 h на 22.02.2023 г.

Планиран пункт за кацане: Летище LBDB – Долна Баня.

2.1.2. Подготовка и описание на полета

Фактологичната информация е базирана на събраните и анализирани данни от:

- Огледът на мястото на събитието, извършен от разследващия екип на НБРПВВЖТ;
- Личните обяснения на пилота;
- Проведени събеседвания с други свидетели на събитието;
- Извършен анализ на експлоатационната документация на самолета

На 22.02.2023 г. пилотът-собственик на ВС VL-3TE-1 Evolution с регистрационни знаци ОК-ZUA29, се приготвя за самостоятелен полет без пътници от Долна Баня до Монтана и обратно без междинно кацане. След едночасова предварителна подготовка в залата на летището, включваща анализ на фактическата метеорологична обстановка и прогнозата по

маршрута, попълване на полетен план и комуникация по телефона с ЦПИ. Самолетът е изкаран от хангара, пилотът извършва предполетен преглед, запуска и проверява работата на двигателя. След като не открива никакви отклонения в параметрите, се обажда в ЦПИ и получава код на транспондера и QNH за района на София. След изпълнение на контролните карти запуска отново двигателя, рулира до изпълнителния старт на ПИК09 и излита. В процеса на набор на височина прибира рутинно колесника и задкрилките и намалява режима на двигателя от излетен до номинален. Наборът на височина продължава по кръга в южно направление. Между първия и втория завой на приборното табло светва червена лампа за отказ на генератора и на PFD се индикира разряд от 6 ампера в потвърждение на реален проблем. За да запази капацитета на акумулатора, пилотът изключва някои потребители съгласно предвиденото за такъв случай в РЛЕ и взема решение за прекратяване на полета и кацане обратно на летище Долна Баня. Докладва по радиото на работната честота, изпълнява всички необходими процедури за нормален полет по кръга – доклади, пускане на колесника и задкрилките, поддържане на височини и скорост. Влизането в глисада и поддържането на нормално снижение по нея е извършено без особености, при ясно и хубаво време и слаб североизточен вятър, който не би трябвало да създаде затруднения в пилотирането. Според думите на пилота и екипажа на друг самолет, изчакващ на предварителния старт, самото изравняване е извършено на височина около метър и съприкосновението със земята е допуснато с повишена вертикална скорост. Вследствие на това самолетът се отделя от земната повърхност, подскача неколкостранно и при третото опирание носовата стойка на колесника се сгъва, ВС се плъзга по долния капак на двигателя до пълното спиране. Пилотът изключва всички прибори и главния превключвател (Master switch), изключва подаването на горивото и напуска кабината без чужда помощ. В резултат на инцидента той не е получил наранявания, но въздухоплавателното средство е претърпяло значителни щети.

2.1.3. Местоположение на авиационното събитие

Местоположение летище Долна Баня, (LBDB), България.

Дата и час 22 февруари 2023, 11:16 местно време.

Събитието е реализирано през светлата част на денонощието.

Координати на местоположението на спрялото ВС:

Географска ширина: 42°18'33.264"N; Географска дължина: 023°49'5.614"E

2.2. Телесни повреди

Телесни повреди	Екипаж	Пътници	Общо на борда на ВС	Други лица
Фатални	0	0	0	0
Тежки	0	0	0	0
Леки	0	0	0	0
Отсъстват	1	0	1	не е приложимо
Общо	1	0	1	0

2.3. Повреди на ВС

При извършения оглед на ВС след реализиране на авиационното произшествие, бяха констатирани следните повреди:

- Разрушени лопати на витлото;
- Разрушен възела за закрепване на носовото колело;
- Пробит капак на двигателния отсек;
- Деформирани щитки на носовото колело;
- Разрушен долен капак на двигателния отсек;
- Откъснат от възела за закрепване и деформиран радиатор от охладителната система;

- Деформиран дренажен тръбопровод;
- Замърсен филтър на всмукателния тръбопровод;
- Протриване по долната повърхност на носовата част на тялото на самолета и деформации на обшивката

2.4. Други повреди

Няма щети по инфраструктурата на летището или на трети лица.

2.5. Сведения за персонала

2.5.1. Командир на ВС

Пилот собственик 50 годишен, мъж, украински гражданин.

Свидетелства за правоспособност:

- UA.FCL.PPL от 07.07.2021, издаден от ГАС Украйна;
- BGR.FCL.PPA, от 29.12.2022 г, издаден от ГД ГВА България.

Първоначален курс за придобиване на PPL - завършен на 08 юни 2021 г в Украйна.

Летателно обучение:

нальот 48 часа 14 минути на самолет АТ01.

Общ нальот:

- През 2021 г - на самолет АТ 01 е пролетял общо 150 часа с 304 кацания;
- От 15.09.2022 г до 22.02.2023 г - на самолет VL-3TE - 135 часа с 150 кацания.

Медицинска годност: Class 1/2;

Медицински ограничения: Няма;

Като има предвид изложеното комисията приема, че пилотът-собственик притежава задоволителна подготовка и малък опит за пилот-любител въпреки интензивните полети през последните 18 месеца.

2.6. Сведения за въздухоплавателното средство

2.6.1. Информация за летателната годност

Самолет VL-3TE-1 е произведен от JMB Aircraft s.r.o, Република Чехия. Датата на производството в съответствие с запис във формуляра на самолета е 05.08.2016 г. Серийният номер на самолета е VL-3-176. На самолета е издадено Техническо свидетелство за ултра лек самолет от Асоциацията на леките въздухоплавателни средства на Република Чехия. Свидетелството е валидно от 14.05.2021 г. до 04.05.2023 г. В свидетелството е отбелязан следния регистрационен номер на самолета OK-ZUA 29. Собственик та ВС е юридическо лице SID GROUP 2021 Ltd с адрес на регистрация в град Смолян, България. Проверката на представената от пилота-собственик документация установи наличието на още едно „Техническо свидетелство“ на самолета със съдържание аналогично на посоченото по-горе, различаващо се само по името и адреса на юридическото лице-собственик на ВС. В графата за собственик и адрес на това свидетелство е записано: IBAAR v.o.f., VATBE05016446287, Trakelweg 51, 8800 Roeselare, Belgium. Двете свидетелства са издадени от едно и също лице , за един и същ срок на валидност от 14.05.2021 г. до 04.05.2023 г.

На самолета има заведени два формуляра. Формуляр № 1 за периода от 05.08.2016 г. до 29.03.2021 г. и Формуляр № 2 от 21.4.2021 г. В двата формуляра няма записи за извършени сто-часови и годишни прегледи в съответствие с плана за техническо обслужване. Това прави непроследимо удостоверяването на летателната годност и пролетяното време на ВС.

Самолетът има заведен от производителя Формуляр за техническо обслужване на същия с начална дата на вписване 07.07.2016 г. Към формуляра е приложен списък на сървис бюлетините за самолета за периода от 20 септември 2012 г. до 2 юли 2021 г., но няма отметки за тяхното изпълнение. В съответствие с този формуляр на самолета е монтиран двигател ROTAX 914 UL3, сериен № 7683990 и витло KW-20W сериен № 36055. Във формуляра на двигателя има заверени следните прегледи: 1 – на 07.06.2017 г. при пролетени 26 h; 2 – на

26.07.2019 г. при пролетени 103 h. До датата на реализиране на събитието 22.02.2023 г. няма заверени годишни прегледи в съответствие с плана за обслужване на двигателя.

В писмените си обяснения, свързани с реализираното събитие, пилотът сочи, че след пристигането си на летище Долна Баня, сутринта на 22.02.2023 г. е извършил предполетен преглед на самолета при който не е открил неизправности и е извършил подгръване на двигателя. Преди излитането е извършил проверка на параметрите на работа на двигателя, които са били в съответствие с техническите изисквания. В етапа на набор на височина между първия и втория завой светва лампа за отказ на генератора. Като резултат от възникналата ситуация пилотът взема решение за връщане и кацане на летището, от което излита. При кацането е реализирано събитие, което довежда до посочените в параграф 2.3 повреди по ВС.

2.6.2. Кратки сведения за техническите характеристики на самолета

Самолетът VL-3TE-1 е предназначен за развлекателни полети. Няма одобрение за акробатични полети. Самолетът е еднодвигателен, изграден от композитни материали с две, разположени една до друга седалки. ВС има прибираем триупорен колесник с управляемо носово колело. Крилото и опашката са моногредова конструкция с обшивка тип сандвич. При реализиране на събитието на борда на самолета се намира само пилотът. Количеството гориво е близко до максималното – 138 литра (102 kg), автомобилен бензин 95 октана. В документите на самолета е приложен протокол за претегляне в сервиз на производителя от 19.04.2021 г. В този протокол е записана маса на празен самолет 376,2 kg. Максимална маса на самолета при излитане и кацане е 600 kg (стр. 15/54 Pilot Operating Handbook-РОН). Като има предвид посоченото в този абзац, комисията приема, че по време на принудителното кацане на ВС не са превишени максимално-допустимите теглови параметри.

По-долу са дадени някои характерни скорости и ограничения съгласно Ръководството за летателна експлоатация на самолета.

Ограничения по скорост

Скорост		IAS
V _{NE}	Максимална скорост	315 km/h
V _{NO}	Максимална крейсерска скорост	250 km/h
V _A	Скорост на маневриране	190 km/h
V _{FE}	Максимална скорост с пуснати клапи	125 km/h
V _{LE}	Максимална скорост с пуснат колесник	150 km/h
V _S	Сривна скорост в конфигурация за кацане	82 km/h
N _y	Допустимо претоварване	+4 / -2

В параграф 3.7.3 на РОН са посочени следните действия при отказ на генератор:

1. Незабавно изключване на всички електрически прибори които не са важни за полета.
2. Проверка на волтажа на акумулатора и кацане веднага на най-близкото летище.

2.6.3. Информация за използваното гориво и неговото състояние

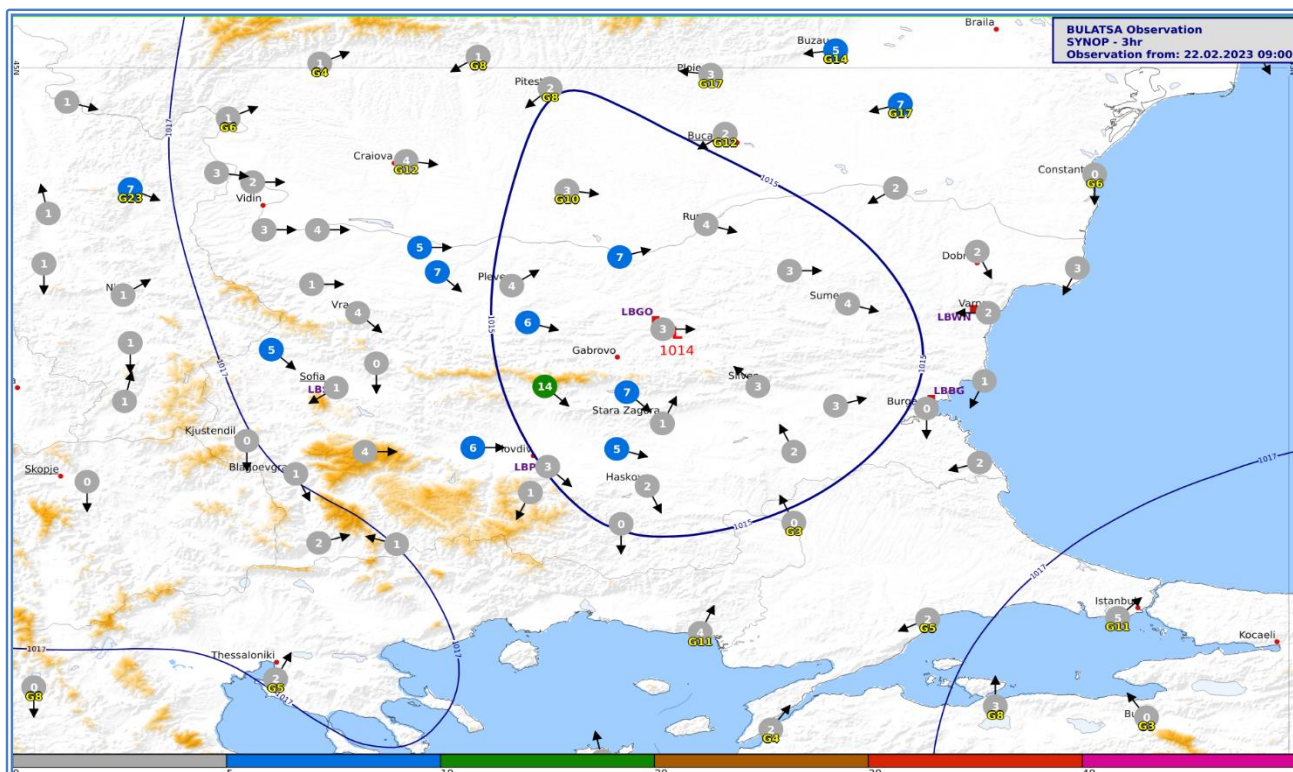
Няма направен запис за количеството заредено гориво. Вместимостта на двата горивни резервоара в съответствие с посоченото на стр.14/54 на РОН е по 69 литра всеки. Самолетът е зареден с 95 октанов автомобилен бензин, което е позволено от РОН.

Количеството на горивото и неговото състояние нямат отношение към реализираното събитие.

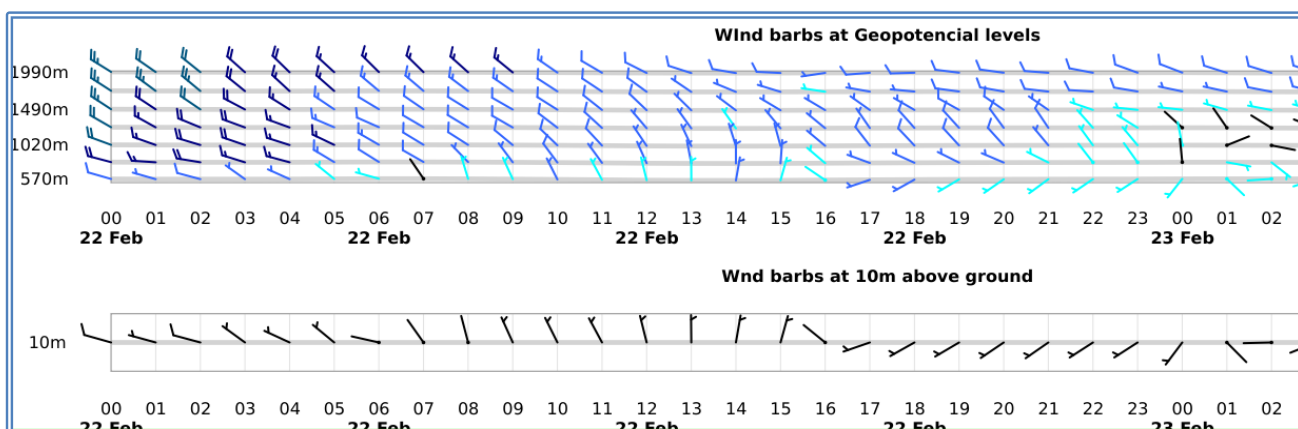
2.7. Метеорологична информация

Метеорологична обстановка за периода 11:00- 12:00 местно време на 22.02.2023 г. За разглежданият период, България е по влияние на антициклонално барично поле (Фиг.1), въздушната маса е устойчива и няма наличие и развитие на облачност. Видимостта е над 10 km. Вятърът при земната повърхност е слаб от запад, като на най-близката синоптична станция – Пазарджик реално измерения приземен вятър е от 270 градуса / 6 m/s.

Фиг.1 Приземно барично поле за 22.02.2023 – 09:00 UTC (11:00 местно време)

Данните от локален прогностичен числен модел показват липсата на значим вятър за летище Долна Баня. Вятъра в 09:00 UTC(11:00 местно време) на 570 m надморска височина е слаб – 2 m/s, на 1020 m е 5 m/s от 300 градуса, на 1490 m също е 5 m/s от 300 градуса и на 1990 m е 7 m/s от 300 градуса.

Фиг.2 Вятър при земята и във височина на 22.02.2023, за всеки час

Няма метеорологични явления, които да са повлияли за реализиране на събитието.

2.8. Навигационни средства

Стандартно навигационно оборудване на самолета.

2.9. Комуникационни средства

Стандартното свързочно оборудване на самолета – УКВ радиостанция.

2.10. Информация за летището.

Полетът при който е реализирано събитието се осъществява от летище Долна Баня (LBDB), сертифицирано за обслужване на полети, различни от търговски въздушен превоз, с въздухоплателни средства с максимална излетна маса под 5700 kg -

В съответствие с ръководството за експлоатация същата притежава ПИК с:

- направление 090°/270°;
- размери 800/25 m, от тях:
- 440 m асфалтобетон;
- 280 m грунд в западната част;
- 80 m грунд в източната част.

Размерите на ПИК на летателната площадка позволяват безпрепятствено излитане и кацане на типа самолет с който е реализирано събитието.

Контролната точка на летателната площадка (средата на летателното поле) е с координати: N 42°18'31" и E 023°49'14". Надморската височина е 542 m (1778 ft).

При изпълнение на полети по кръга се изпълняват южен и северен кръг за ПИК 09 и ПИК 27 на височина 150 m /500ft съгласно РУЕ на летището. Полетите по кръга съгласно РЛЕ на самолета се изпълняват както следва:

„След излитане, ВС набира в права посока височина 200 ft, със скорост $V=70$ kt изпълнява първия завой и в участъка между първия и втория завой продължава набора на височина 500 ft със скорост $V=80$ kt, изпълнява втория завой. В участъка между втория и третия завой поддържа височината от 500 ft със скорост 80 kt, изпълнява третия завой и в участъка между третия и четвъртия завой снижава от 500 ft до 400 ft с вертикална скорост $V/S = 200-300$ ft/min. Четвъртият завой се изпълнява продължавайки снижението от 400 ft до 300ft с вертикална скорост $V/S = 200-300$ ft/min и скорост $V=50-60$ kt на правата за кацане.“

2.11. Полетни записващи устройства

Не се използват на типа ВС.

2.12. Сведения за удара и отломките

След като констатира светването на сигналната лампа на генератора и се убеждава по амперметъра, че това е реален отказ, пилотът взема решение за незабавно прекратяване на полета и се насочва по кръга за нормално кацане обратно на летището в Долна Баня. При приземяването самолетът опира и отскача от земната повърхност трикратно, като след последното се стъва предната стойка на колесника и ВС се плъзга по носовата част на тялото до мястото на окончателното спиране, (фиг. от 1 до 8 от Приложение 1) вследствие на повреждане на предния колесник. От снимките се вижда, че при удара е запазена цялостно конструктивната компоновка на самолета. Получените повреди са описани в протокол, приложен към делото по разследване и отразени в параграф 2.3 на този доклад.

Не са открити следи от изтичане на гориво-смазочни течности.

2.13. Медицински и патологични сведения

Час след произшествието пилотът бе във видимо добро здравословно състояние и отказва медицински преглед в болнично заведение.

2.14. Пожар

Не е възникнал пожар във въздуха или на земята.

2.15. Фактори на оцеляването

Предпазните колани са били поставени и добре пристегнати. След окончателното спиране на самолета пилотът сам се освобождава от тях и напуска самолета без наранявания.

2.16. Изпитания и изследвания

За целите на разследването във връзка с безопасността са проведени:

1. Оглед на самолет VL-3TE-1 с регистрационни знаци OK-ZUA29 на мястото на извършеното принудително кацане;
2. Допълнителен оглед на самолета на мястото на съхраняване;
3. Беседи с пилота и свидетели на реализираното събитие;
4. Проучване и анализ на експлоатационна документация на ВС;
5. Анализ на документи, свързани с регистрацията и на летателна годност на ВС;
6. Оценка на летателно-експлоатационни характеристики на ВС;
7. Логико-вероятностен анализ на възможни причини за авиационното събитие.

По първа точка, резултатите от извършения оглед на самолета след реализираното събитие са отразени в параграфи 2.1.2, 2.1.3, 2.3 и 2.12.

По втора точка, резултатите от огледа на самолета на мястото на съхранение са отразени в параграфи 2.3 и 2.12.

По трета точка, резултатите от проведените беседи с пилотиращия пилот, свидетели на реализираното събитие и лица, имащи отношение към събитието, са отразени в параграфи 2.1.2, 2.5, 2.6.1, 2.7, 2.15 и 2.17.

По четвърта точка, резултатите от проучването и анализа на експлоатационната и технологична документация на самолета са отразени в параграфи 2.6.1, 2.6.2 и 2.6.3.

По пета точка, проучването и анализа на документи свързани с регистрацията и даване на летателна годност на ВС са отразени в параграфи 2.6.1.

По шеста точка, резултати от оценка на летателни и експлоатационни характеристики на ВС, имащи отношение към реализираното събитие се дават в параграф 2.6.2.

По седма точка логико-вероятностен анализ на възможни причини за реализиране на авиационното произшествие е направен в глава 3 на този доклад.

3. Анализ

Изложеното в параграф 2.1.2 показва, че причина за предприетото принудително кацане на летището за излитане е сработването на сигнализация за отказ в електрическата система на двигателя. Светването на червена лампа за отказ на генератора и на PFD и появата на разряд от 6 ампера е потвърждение на реален проблем, който е констатиран от пилота, който взема своевременно решение за прекратяване на предвидения полет по маршрут кацане веднага на най-близкото подходящо летище, в случая това, от което е излетял току-що. Визуалният полет по кръга е кратък, през което време КВС пилотира, навигира и информира по радиото за своето решение, Също така извършва по памет необходимите действия в контролната аварийна карта по изключване на излишните консуматори на електрическа енергия с цел да съхрани капацитета на акумулатора. Всичко това се извършва в дефицит на време и пренастройване за кацане. Това изисква висок професионализъм и трайно усвоени пилотажни навици, които все още липсват поради малкия натрупан опит. Въпреки това полетът до височината за изравняване е проведен без отклонения, където пилотът допуска известни неточности, вследствие на които самолетът пропада при издържането и отскача при съприкосновението със земната повърхност. При опита си да смекчи повторното опирание, пилотът реагира отново с погрешно притегляне на лоста за управление и ВС отново отскача, тоест прави така наречен „козел“. При последващото, вече грубо приземяване, се поврежда възелът за закрепване на носовия колесник, чупи се стойката и самолетът се плъзга по долната повърхност (капота) на двигателя, повреждайки лопатите на витлото. Други щети в момента не са констатирани. Двигателят, управлението и самолетните системи са работили до

окончателното установяване на ВС. Пилотът не е губил работоспособност, не се оплаква от травми или други здравословни проблеми.

4. Заключение

4.1. Изводи

1. Самолет VL-3TE-1, регистрационни знаци OK-ZUA29, е произведен на 05.08.2016 г. от JMB Aircraft s.r.o., Република Чехия;
2. Серийният номер на самолета е VL-3-176;
3. На самолета е издадено Техническо свидетелство за ултра лек самолет от Асоциацията на леките въздухоплавателни средства на Република Чехия. Свидетелството е валидно от 14.05.2021 г. до 04.05.2023 г.;
4. Самолетът има издадени две Технически свидетелства, заверени от едно и също лице и различаващи се по името и адреса на юридическото лице-собственик.
5. Самолетът е собственост на частни лица. По време на реализираното събитие е пилотирал един от тези собственици;
6. На самолета е монтиран двигател ROTAX 914 UL3, сериен № 7683990 и витло KW-20W, сериен № 36055;
7. Във формуляра на двигателя има заверени следните прегледи: 1 – на 07.06.2017 г. при пролетяни 26 h; 2 – на 26.07.2019 г. при пролетяни 103 h. До датата на реализиране на събитието 22.02.2023 г. няма заверени годишни прегледи в съответствие с плана за обслужване на двигателя;
8. Пилотът-собственик, реализирал авиационното произшествие, притежава задоволителна подготовка и малък опит за пилот-любител;
9. На 22.02.2023 г. пилотът е извършил предполетен преглед на самолета при който не е открил неизправности и е извършил стартиране и подгриване на двигателя. Преди излитането отново е извършил проверка на параметрите на работа на двигателя, които са били в съответствие с техническите изисквания;
10. По време на полета в условията на първоначален набор на височина отказва генераторът, сработва сигнализацията (светва лампа) и се появява разряд на акумулатора.
11. Пилотът веднага преценява, че няма да може да продължи планирания полет по маршрут и взема решение за кацане на летището за излитане;
12. След светване на сигнализацията за отказ на генератора пилотът извършва по памет предвидените в аварийната карта действия по изключване на излишните консуматори на електроенергия;
13. В последния етап на кацането преди опиране, пилотът допуска известни неточности в пилотирането, а именно високо изравняване и притегляне назад с последващо отпускане напред на лоста за управление при получените се тупвания и отскачания от земната повърхност;
14. При третия отскок се сгъва стойката на носовия колесник и ВС се плъзга по пистата;
15. Самолетът получава повреди, описани в параграф 2.3 на този доклад;
16. По време на полета и до окончателното спиране на самолета не е възниквал пожар;
17. Метеорологичните условия не оказват влияние за реализиране на събитието;

4.2. Причини

На основание на изложените в този доклад обстоятелства и направения анализ Комисията за разследване сочи като причина за реализиране на авиационното произшествие грешки в технологията на пилотиране в етапа на изравняване и издържане при кацане, довели до разрушаване на възела за закрепване на носовия колесник.

5. Препоръки за осигуряване на безопасността на полетите

Като има предвид причината за реализираното авиационно произшествие комисията препоръчва да бъдат изпълнени следните мерки за осигуряване на безопасността на полетите:

BG.SIA-2023/01/01. За последваща летателна експлоатация на самолета с който е реализирано авиационното произшествие, е необходимо да бъде извършен възстановителен ремонт и последващи летателни изпитания.

На основание на чл. 18, §5 на Регламент 996/2010, излъчената препоръка за безопасност ще бъде записана в централизираната европейска система SRIS.

Комисията за разследване напомня на всички организации, до които са изпратени препоръки за осигуряване на безопасността на полетите, че на основание на чл.18 на Регламент 996/2010 за разследване и предотвратяване на произшествия и инциденти в гражданското въздухоплаване и чл. 19, ал. 7 на Наредба № 13 за разследване на авиационни произшествия, са задължени да уведомят писмено НБРПВВЖТ за предприетите действия на отправените препоръки.

КОМИСИЯ ЗА РАЗСЛЕДВАНЕ ВЪВ ВРЪЗКА С БЕЗОПАСНОСТТА

3 ноември 2023 г.

Гр. СОФИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Фиг. 1.

Фиг.2.

Фиг. 3.

Фиг.4.

Фиг. 5.

Фиг. 6.

Фиг.7.

Фиг.8.